საქართველოს მემარცხენე სოც.-ფედ. სარევ. პარტია.

წელიწადი მესამე

ტრიბუნა

მთავარ კომიტეტის ორგანო

გაზეთი „ტრიბუნა“ ღირს
თვიურად 2,500,000 მან.
ცალკე ნომერი ყველგან 150,000 მან.
რედაქცია და კანტორა: ტფილისი, სასახლის ქუჩა, № 6
ტელეფონი 10—34.

განცხადების ფასი:
1 გვ. 20 კაპ. ნონპარელი
4 „ 15 „
სამგლოვიარო განცხადება
1 „ [illegible]
4 „ 18 „

№ 575 სამშაბათი, სექტემბრის 18 1923 წ. ყოველდღიური გაზეთი ფასი 200,000

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გაზეთი
„ტრიბუნა“
ენკენისთვის 15-დან ღირება:

პროფკავშირთა წევრებისათვის თვიურად	4.000.000 მ.
დაწესებულებათა და კერძო პირთათვის	5 000.000 „
ცალკე ნომერი	200.000 „

ესპანეთის „რევოლიუცია“

ესპანეთში მოხდა გადატრიალება. პირდაპირი სახელი ამ „რევოლიუციისა“—რეაქციაა. მოძრაობას სათავეში უდგას დე-რივერა. მოძრაობა მთავრობის წინააღმდეგ არის მიმართული და მეფის „იმუნიტეტს“ არ ეხება. კაბინეტი გადადგა. ახალი კაბინეტის შედგენა მეფემ მოძრაობის ხელმძღვანელს მიანდო. მეფე ლოიალურად არის განწყობილი მეამბოხეთა მიმართ.

ესპანეთის „რევოლიუცია“ სამხედრო გადატრიალებაა, დირექტორია, რომელიც დაარსდა მეფესთან შეთანხმებით, სამხედრო ორგანიზაციაა. ესპანეთის მშრომელი ხალხისათვის ეს „რევოლიუცია“ მწარე გაკვეთილი თუ იქნება თავისი მომავალი მოქმედებისათვის, თორემ სხვას იგი არაფერს მისცემს ხალხს.

ესპანეთის ამბები საკვირველი რამ არ არის. იგი ერთი ეპიზოდია იმ რეაქციონურ მოვლენათა განვითარებაში, რომელიც დაიწყო მუშათა კლასის წინააღმდეგ. ამ მოძრაობამ საერთაშორისო ხასიათი მიიღო. ფაშისტური მოძრაობა იტალეთის საზღვრებით არ კმაყოფილდება და იგი მთელ რიგ ქვეყნებში ცდილობს ძალა—უფლების ხელში ჩაგდებას.

სოციალ კონფლიქტთა სიმწვავის პროცესში პოლიტიკურ ძალთა გადაჯგუფება ორი უკიდურესობისაკენ მიისწრაფვის და ეს ჭეშმარიტება რეალი ფაქტია დღეს. 2 ნახ. ინტერნაციონალის ტრაგედია ამის შედეგად უნდა ჩაითვალოს.

შუაზედ მდგომი ძალები, რევოლიუცია—რეაქციის გზაჯვარედინზედ მოსეირნე ხალხი. უეჭველად იიყება და მარცხდება. ისპანეთი დღეს კაპიტალისლური ბატონობის უკიდურეს ფორმას განიცდის, როდესაც სამხედრო ავანტიურისტების ხელშია ძალა—უფლება. მრავალი რთული, გადაუჭრელი და მიუწესრიგებელი საკითხია დასმული არა მარტო ესპანეთის, არამედ მსოფლიოს ცხოვრებაშიაც.

ის პოლიტიკური კონიუქტურა, რომელიც შექმნილია საერთაშორისო მაშტაბში ვერ ართმევს თავს „წყეულ კითხვებს“. ვერსალის ზავის ავტორნი თავიან ფეხებიანათ გაეხვიენ მათ მიერ შექმნილ წინააღმდეგობაში.

ორი ძალა, ისტორიულად მტრულად განწყობილი, ორგანიზაციულად შეკავშირებული კაპიტალი და ორგანიზაციულად შეკავშირებული შრომა, ერთმანეთს უპირისპირდება. ესპანეთის მშრომელი ხალხის გამარჯვებაც მაშინ მოხდება, როდესაც გამარჯვებული შრომა იდღესასწაულებს თავის განთავისუფლებას. „რევოლიუციები“ სამხედრო ხასიათის და გენერლების დირექტორიებიც მაშინ გადავა ისტორიის არქივში.

დღიური

— გერმანიის ზოგიერთ ადგილებში ხიძვირის ნიადაგზედ ხდება უწესოებანი.
— გინფერდინგს ეშინიან სამოქალაქო ომისა.
— მთელს ესპანეთში გამოცხადებულია საალყო წესები.
— ესპანეთში სოციალისტები პროტესტს აცხადებენ სამხედრო დიქტატურის შექმნის გამო.
— ესპანეთის პარლამენტი დათხოვნილია.
— იტალეთმა კორფუ უნდა გაანთავისუფლოს 27 სექტემბრისათვის.
— ჩინეთში ორ ადგილას მოხდა მიწის ძვრა.
— ბელგიამ, საფრანგეთმა და ინგლისმა იცნეს საბერძნეთის მთავრობა.
— მოკავშირეებმა დაიწყეს გალიპოლის ევაკუაცია.
— ოსმალეთმა ჩაიბარა კარაგაჩი.

ტელეგრამები

გერმანიის ამბები.

ბერლინი. ბავაარიის მთავრობამ და კოალიციაში შემავალ პარტიებმა გადასწყვიტეს ყოველმხრივ მხარი დაუჭირონ შტრეზემანს მის საგარეო პოლიტიკაში.

ბერლინი. საფრანგეთ-გერმანიის მოლაპარაკების შესახებ გაზეთი „ომ ლიბრი“ ამბობს, რომ საფრანგეთი არ გაამწვავებს შტრეზემანის გაჭირვებას, რომელიც, როგორც ეტყობა, სცდილობს გააუმჯობესოს ურთიერთობა. მაგრამ იმ კითხვებში, რომელზედაც აშენებულია მთელი პოლიტიკა საფრანგეთისა, ეს უკანასკნელი ვერაფერს დასთმობს. შტრეზემანის წინადადება საექსპერტო კომისიის დანიშვნის შესახებ, გაზეთის სიტყვით, განხილული იქნება საფრანგეთის მიერ. „მორინგ პოსტ“-ის აზრით შტრეზემანი შესძლებს რურის კონფლიქტის მოგვარებას.

ბერლინი. ფრანგული გაზეთები სწერენ, რომ საფრანგეთს პირველად ესმის ასეთი სიტყვა, როგორიც არის შტრეზემანის სიტყვა. მდგომარეობა უეჭველად შეიცვალა. თუ შტრეზემანის სიტყვას უკან მოყვა მოქმედებაც, მაშინ საკონტრიბუციო და რურის საკითხები დაიძვრებიან გაყინულ ადგილიდან. საჭიროა მხოლოდ რომ საფრანგეთ-გერმანიის მთავრობებმა და პარლამენტმა დიდის ტაქტით იმოქმედონ, რათა არა ავნონ რა დაწყებულ საქმეს.

ბერლინი. ინგლისის გაზეთი „დეილი ტელეგრაფის“ რომის კორესპონდენტი აღნიშნავს, რომ პუანკარე სჩქარობს გადასწყვიტოს პასიურ წინააღმდეგობის მოსპობის საკითხი, ისე კი, რომ შეინარჩუნოს რურსა და რეინში სამხედრო კონტროლის უფლება. ამავე დროს შტრეზემანი უარს ამბობს განიხილოს პასიურ წინააღმდეგობის საკითხი, ვიდრე საფრანგეთი არ უზრუნველყოფს რურის საჩქარო ევაკუაციას. „დეილი ქრონიკლი“ სწერს, რომ გერმანიის კაპიტულიაცია საფრანგეთის წინაშე გამოიწვევს შტრეზემანის მთავრობის დამხობას იმავ დღეებში.

პარიზი. ინგლისის პრესა აღნიშნავს, რომ გერმანიის მთავრობის ურთი-ერთობა მოკავშირეებთან თან და თან უფრო ზრდილობიან სახეს იღებს. დორტმუნდის მუციპალიტეტი დასთანხმდა გადაიხადოს 300 მილიარდი მარკა საოკუპაციო ჯარების საჭიროებისათვის.

პარიზი. რურის საკითხის გადასაწყვეტად გილფერდინგს იპირველეს საჭიროებად მიაჩნია ხარჯების შემცირება, რაიც გავლენას იქონიებს აგრეთვე ფულის კურსზედ. მისი აზრით, რურის საკითხის მოგვარება შეიძლება მხოლოდ საჩქარო მოლაპარაკებით. „გამოვნახოთ ძალ-ღონე, ამბობს იგი, გადავიტანოთ კრიტიკული პერიოდი, რომელიც ჯერ არ უნახავს ჩვენს ქვეყანას. უნდა ავიცილოთ სამოქალაქო ომი და ნორმალურის გზებით გადავწყვიტოთ საგარეო პოლიტიკური მდგომარეობა.

ბერლინი. საფრანგეთის საინჟინერო კომისიის ხელში გადასულ მთელ რიგ მაღაროებში მოხდა სერიოზული კატასტროფები. 11 და 12 სექტემბერს რაუკსელის ორ მაღაროში მოხდა აფეთქება. დაზარალდა 52 მუშა, რომელთაგან 41 მოკვდა. მეორე მაღაროში მუშების ჩასვლის დროს გაწყდა თოკი. სასიკვდილოდ დაიჭრა 4. გაზეთები აღნიშნავენ, რომ მუშები მსხვერპლი გახდნენ საფრანგეთის ადმინისტრაციის უნიჭობისა და უმოქმედობისა.

ბერლინი. პირველ საჭიროების საგნებზედ ფასების მეტად გაძვირების გამო, ბეიტენში სერიოზული უწესოებანი მოხდა. პოლიციის მიერ მოკლულია 3, დაჭრილია 4. დრეზდენიდან იცნობებიან, რომ იქ მოხდა უმუშევართა დემონსტრაციები, შეტაკება მილიციასთან, დაპატიმრებანი. ასეთივე დემონსტრაციებს ქონიათ ადგილი იენშიაც.

პარიზი. შტრეზემანის სიტყვაში საფრანგეთის პრესას ხედავს გერმანიის მთავრობის მხრივ საფრანგეთთან დაახლოვების ცდას. ზოგიერთების რწმუნებით, შტრეზემანმა მიმართა პუანკარეს კერძო წერილით, რომელშიაც ამბობს, რომ თუ საფრანგეთი განაგრძობს ჯიუტობას, იგი იძულებული იქნება გადადგეს. გერმანიის რესპუბლიკის დამხობის საშიშროება მით უფრო დიდია, ამბობს შტრეზემანი, რომ გერმანიის ნაციონალისტები და კომუნისტები შეთანხმდნენ.

„მატენი“ აცხადებს, რომ საფრანგეთის მთავრობა დასთანხმდება შესცვალოს რურის ოლქში კონტროლის სისტემა და გაანთავისუფლოს ტერიტორია, თუ გერმანია გადაიხდის ვალდებულებებს.

პარიზი. ბელგიის მთავრობამ გამოაქვეყნა „ნაცრის ფერი წიგნი“, რომელიც შეიცავს დიპლომატიურ დოკუმენტებსა და ექსპერტების აზრს სარეპარაციო საკითხებზედ.

ს. ს. რ. კ. ცნობის გარეშე.

პეკინი. პეკინის სავაჭრო პალატის მიერ კარახანის საპატივცემოდ გამართულ ანკეტზედ, ვან-ჩეე-ტინგმა განაცხადა, რომ ჩინეთის პოლიტიკა რუსეთის მიმართ უნდა იყოს დამოუკიდებელი და არ უნდა მისდევდეს სხვა სახელმწიფოების პოლიტიკას.

პეკინი. ამერიკის ელჩმა პარიზში შერმანმა აღმოსავლეთ-ჩინეთში მოგზაურობის დროს, ხარბინში წარმოსთქვა სიტყვა, საიდანაც აშკარად სჩანდა, რომ ამერიკა სცდილობს ხელი შეუშალოს რუსეთ-ჩინეთის ნორმალურ ურთიერთობას. შერმანის აგიტაციამ ჩინელებზედ ვერ მოახდინა შთაბეჭდილება. აღმოსავლეთ-ჩინეთის თეთრ-გვარდიელთა მართველობას იმედი აქვს, ამერიკის დახმარებით ხელი შეუშალონ რკინის გზის რუსეთისათვის გადაცემას.

პარიზი. გაზეთებში გამოქვეყნებულია დე-მონზის წერილი, სადაც ნათქვამია, რომ დიდებული შთაბეჭდილება გამოიტანა რუსეთში მოგზაურობიდან. დე-მონზი აცხადებს, რომ საფრანგეთი არ უნდა იყოს ერთად-ერთი სახელმწიფო, რომელიც არ სცნობს რუსეთს.

სტოკჰოლმი. ფინეთმა წამოაყენა შვეციასთან კავშირის შექმნის საკითხი რუსეთის საწინააღმდეგოდ. ამის გამო გაზეთი „სოციალ-დემოკრატენი“ სწერს, რომ შვეციის საზოგადოებრივი აზრი ამის წინააღმდეგია და უმჯობესი იქნებოდა ამ კავშირის ნაცვლად, შვეციამ რუსეთთან თანამშრომლობის პოლიტიკა აწარმოოს და ამით დააჩქაროს რუსეთ-შვეციის ხელშეკრულების დადება.

[illegible] ლებთან საუბარში, დე-მონზი, აღტაცებული რუსეთის რევოლიუციის ბელადებით, აცხადებს, რომ საფრანგეთისავის საჭიროა იანვრამდე აღადგინოს საბჭოთა მთავრობასთან ურთიერთობა.

ესპანეთის ამბები

ლონდონი. მადრიდიდან მიღებულ ცნობებით ესპანეთის ახალ დიქტატორს გენერალ პრიმა-დე-რივერას ტელეფონით ბაასი ჰქონდა მეფესთან და აცნობა, რომ მთელს ესპანეთში გამოცხადებულია საალყო წესები. მეფე დასთანხმდა სამხედრო კაბინეთის შედგენაზედ.

ლონდონი. ბილბაოში სოციალისტების ხელმძღვანელობით დაიწყო გაფიცვა. სოციალისტები პროტესტს აცხადებენ სამოქალაქო კაბინეტის გადაყენებისა და სამხედრო დიქტატურის შექმნის გამო.

ბერლინი. ესპანეთის ყოფილი გარეშე საქმეთა მინისტრი, ალბა, გაიქცა საფრანგეთში.

ბერლინი. გენერალი პრიმა-დე-რივერა აპირებს ძალა-უფლება დასტოვოს სამხედრო დირექტორიის ხელში და შესცვალოს იგი არა სამხედრო პირებისაგან შემდგარ კაბინეთით მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ აღმოჩნდებიან ისეთი პირები, რომელნიც არც პარტიაზედ არ იქნებიან დამოკიდებულნი. პარლამენტის არჩევნები არ მოხდება, ვიდრე არსებულ პოლიტიკურ ორგანიზაციებში არ იქნება მოხდენილი ნაწილობრივი დაშლა და რეორგანიზაცია. ეხლანდელი პარლამენტი დათხოვნილია.

ბერლინი. ესპანეთში უცხოელებზედ დაწესებულია სასტიკი კონტროლი. ესპანეთში შესვლის ნებართვის მიღება მეტად გაძნელებულია.

პარიზი. მადრიდში გამოქვეყნებულია დეკრეტი, რომლითაც დირექტორიასთან დანიშნულია 8 გენერალი—სამხედრო ოლქების წარმომადგენელნი. სამინისტროს ყოველდღიურ საქმეების საწარმოებლად დირექტორია ნიშნავს საგანგებო მოხელეებს. ესპანეთის ჯარების სარდალი მაროკოში გენერალი სილვესტრე შეცვლილია გენერალ აიკსტურეთი.

ბერლინი. ესპანეთის სოციალისტური პარტიის აღმასკომმა გამოსცა მოწოდება, რომლითაც მოუწოდებს მუშებს წინააღმდეგობა გაუწიოს სამხედრო გადატრიალებას და არ დაემორჩილნენ პრამა-დე-რივერას დიქტატურას.

პარიზი. ესპანეთში მინისტრებისა და მათი ამხანაგების თანამშრომლობანი გაუქმებულია. მნიშვნელოვან საქმეებს გადასწყვეტს თვით პრიმა-დე-რივერა, ან მოახსენებს მეფეს, ხოლო ჩვეულებრივ საქმეებს აწარმოებენ განსაკუთრებული მოხელეები.

პარიზი. მადრიდიდან მიღებულ ცნობებით პრიმა-დე-რივერა უარყოფს ხმებს, ვითომც დირექტორია აპირებს მოლაპარაკების დაწყებას მაროკოს აჯანყებულებთან. პირიქით ესპანეთის ჯარს სურს აღადგინოს აჯანყებულთა თვალში თავისი პრესტიჟი, ახლად დანიშნულ აიკსტურუს ებრძანა დაიწყოს სამხედრო ოპერაციები თანახმად ესპანეთის გენშტაბის გეგმისა.

ლონდონი. სამშაბათს ესპანეთში იხსნება პარლამენტის სასწრაფო სესია შექმნილ მდგომარეობის განსახილველად.

პარიზი. ესპანეთის გადატრიალების დაწვრილებითი ცნობები თანდათან ირკვევა. კატალონის გარნიზონს შეუერთდა არრაგონისა და კასტილიის გარნიზონები. დე-რივერამ გამოაქვეყნა პროკლამაცია, სადაც ამბობს, რომ გადატრიალების მიზანია ადმინისტრაციის რეფორმა, კატალონიაში რეფორმების გატარება, მაროკოს ოპერაციების ხარჯების შემცირება და სეპარატისტულ-რევოლიუციონურ მოძრაობის ჩაქრობა. შრომის ფედერაცია მოითხოვს პოლიტიკურ ტუსაღების სასწრაფო განთავისუფლებას.

იტალეთ-საბერძნეთის კონფლიქტი.

ელჩთა კონფერენციის გადაწყვეტილების თანახმად, იტალეთმა კორფუ უნდა დასცალოს 27 სექტემბრისათვის. თუ შეამჩნევს, რომ საერთაშორისო საგამომძიებლო კომისია მძიმედ აწარმოებს გამოძიებას, მაშინ საბერძნეთი უხდის იტალეთს 50 მილ. ლირას, წინააღმდეგ შემთხვევაში ასანაზღაურებელ თანხის რაოდენობას არკვევს ჰააგის ტრიბუნალი.

რომის პრესა უარყოფს ცნობებს, ვითომც იტალია არ გაანთავისუფლებს კორფუს, ვიდრე სრულ დაკმაყოფილებას არ მიიღებდეს. იტალეთს არ შეუძლიან გამოსთქვას თანხმობა ელჩთა კონფერენციის გადაწყვეტილებაზედ, ვიდრე ამის შესახებ არ მიიღებს ოფიციალურ ცნობას.

ფიუმეს საკითხი.

ბერლინში მიღებულ ცნობებით ბენეში აპირებს შეიტანოს „ერთა ლიგაში“ ფიუმეს საკითხი.

ხმებია, რომ მუსოლინიმ მიმართა შვეიცარიას, არ ჩაერიოს იგი ფიუმეს კონფლიქტში, რათა ამით არ ევნოს იტალეთ-შვეიცარიის ურთიერთობას.

მუსოლინი განაგრძობს ბრძოლას რაპალოს ხელშეკრულების წინააღმდეგ, რომლითაც ნავთსადგური ფიუმე გამოცხადებულია თავისუფალ ქალაქად, ხოლო დანარჩენი ნაწილი ფიუმესი, ნავთსადგური ბარომი და დელტა გადაეცა სამხრეთ-სლავიას. ამ ხელშეკრულებაზედ იტალეთმა ხელი მოაწერა დიდი სახელმწიფოების გავლენით, ხოლო შემდეგ სცდილობდა გაეუქმებინა დალმაციაში მესამე ზონის განთავისუფლება, რათა ამით მიეღწია ხელშეკრულების ხელმეორედ განხილვისათვის. რათა გაემაგრებინა თავის ეკონომიური გავლენა ფიუმეში, იტალეთმა ამ ქალაქს მისცა 50 მილ. ლირა სესხად.

კორფუს საკითხით იტალეთსაცა და სამხრეთ-სლავიასაც უნდოდათ თავისკენ მიემხროთ დიდი სახელმწიფოები.

იტალიას იმედი აქვს, რომ კორფუს მაგიერ ინგლისი დასთანხმდება მისცეს იტალეთს ფიუმე, ხოლო შემდეგ კორფუსაც შეინარჩუნებს.

საფრანგეთმა სამხრეთ-სლავიას აღუთქვა შუაკაცობა და დააჩქარა 300 მილ. ფრანკის გადახდა არმიის შეიარაღებისა და რეორგანიზაციისათვის. სამხრეთ-სლავია ფიქრობს მოითხოვოს რაპალოს ხელშეკრულების შესრულება, ხოლო იტალეთი ამავე ხელშეკრულების ძალით პროტესტს გამოაცხადებს მესამე სახელმწიფოს ჩარევაზედ.

ტრიესტიდან ვენაში მიღებულ ცნობებით, თუ ფიუმეს საკითხი არ გადასწყდა 15 სექტემბრამდე, მაშინ იტალეთის მათავრობა ოფიციალურად შევა ფიუმეს მფლობელობაში. ხმებია, ვითომც იტალეთს ჩუმი თანხმობა აქვს მიღებული საფრანგეთისაგან ამ საკითხზედ. იტალეთში ფიქრობენ, რომ სამხრეთ-სლავია შინაურ საქმეების გამო დასთანხმდება ასეთ გადაწყვეტილებაზედ.

სამხრეთ-სლავიის პრესა შეშფოთებულია ბოლგარეთის ჯარების თავის მოყრით სამხრეთ-სლავიის საზოგადოებაზედ. ამ ამბავს უკავშირებენ იტალეთის სამხედრო ზომებს სლავიის მიმართ. სამხრეთ-სლავიის კაბინეთმა დაადგინა მიიღოს ზომები საზღვრების დასაცავად.

პრაგიდან მიღებულ ცნობით, მუსოლინიმა კერძო წერილში პაშიჩს განუცხადა, რომ იტალიის მეტის დათმობა აღარ შეუძლიან, ამასთანავე აგრძნობინა, რომ იტალიეთი წინააღმდეგი არ არის უშუალო მოლაპარაკების დაწყებისა. ბელგრადის გაზეთების ცნობით სამხრეთ-სლავია დასთანხმდება უშუალო მოლაპარაკებაზედ, ხოლო კონსორტაციუმზედ უარს ამბობს.

უცხოეთი

ლონდონი. პეკინიდან (ჩინეთი) იტყობინებიან, რომ ტციან-ძინის ჩრდილოეთით მოხდა მიწის ძვრა, რომელმაც მნიშვნელოვანი ზარალი მიაყენა.

ბერლინი. „ჰავასის" სააგენტო იტყობინება, რომ ჯი-ლის პროვინციაში, ჩინეთში მოხდა მიწის ძვრა. დაწვრილებითი ცნობები ჯერ არ არის.

ბერლინი. „ჰავასის" სააგენტოს ცნობით, ბელგიამ, როგორც საფრანგეთმა და ინგლისმა იცნეს საბერძნეთის მთავრობა.

ოდესა. კონსტანტინოპოლიდან იტყობინებიან რომ 5 ოქტომბერს იქიდან გავა ინგლისის ჯარის უკანასკნელი ნაწილი. საწყობებისა და დაწესებულების ევაკუაცია მოკავშირეებმა დაამთავრეს. კონსტანტინოპოლს დაიჭერს ოსმალეთის კორპუსი ნური-ბეის მეთაურობით.

ბერლინი. მოკავშირეთა ჯარებმა დაიწყეს გალიპოლის ევაკუაცია.

პარიზი. ბერძნებმა ოსმალეთის მართველობას გადასცეს კარაგაჩი.

ახალი ამბები

— **ზაჰესკომის წარმომადგენელი პეტროგრადში.** ტფ. ალმასკომის დადგენილებით ინჟ. ფირალოვი დაინიშნა ზაჰესკომის წარმომადგენლად პეტროგრადში.

— **მინდვრის თაგვები.** კახეთში გაჩენილა მინდვრის თაგვები, რომელიც დიდ საშინელებას წარმოადგენს ზამთრის ნათესებისათვის.

— **ახალი კოოპერატიული ამხანაგობანი.** თელავის მაზრაში აგრონომიულ პერსონალისა და წარმოკავშირის წარმომადგენლის ინიციატივით დაარსებულ იქნა სამი ახალი კოოპერატიული ამხანაგობა.

— **მოძრავი პუნქტები.** სოფლის მეურნეობის მავნეებთან მებრძოლმა ბიურომ ტფ. მაზრებში მოაწყო მოძრავი პუნქტები და წამლების საწყობები, საიდგანაც ყველა მაზრებს გაუნაწილდებათ თანაბრად და სავასურიც გადახდებათ იმდენი, რამდენათაც უყიდია ბიუროს.

— **ახალი გადასახადი.** ტფ. ალმასკომმა დააწესა ახალი გადასახადი ავტომობილებზე და ველოსიპედებზე: მსუბუქ ავტომობილებზე—2 მ. 30 კაპ. ბაჯაღლო ოქროთი, თითო ცხენის ძალზე: საბარგო ავტომობილზე—1 მან. და ველოსიპედებზე—1 მ. ველოსიპედებზე—1 ი. 50 კ. ნახევარი წლის განმავლობაში.

— **საქ. ყურძნის ჯიშები.** საგამოფენო კომიტეტმა მოსკოვის გამოფენაზე სოფ. აგიანიდგან და წინანდალიდგან გაგზავნა ოცდა-ხუთი ჯიშის ყურძენი.

— **ა.-კავკასიის ბირჟის ვაჭართა თათბირი.** 25 სექტემბრისთვის ტფილისში მოწვეულია ა.-კ. ვაჭართა ბირჟის წარმომად. თათბირი.

— **შრომის ბირჟა.** 15 სექტემ. აღრიცხვაზე გამოცხადა 396 უმუშევარი, ახლად ჩაეწერა 125 უმუშევარი, გაიგზავნა 42 უმუშევარი.

— **ინვალიდების სახლის გაქურდვა.** მე-10 სამილიციო რაიონში, დილის 6 საათზე გაქურდეს ინვალიდების სახლი, რომელიც მდებარეობს პლეხანოვის პროს. № 139-ში საიდგანაც წაღებულია საცვლები ღირებული 820 მილ. მან. ბორ.-მომქმედნი ჯერ-ჯერობით არ არის შეპყრობილი.

მე-10 სამილიციო რაიონში მომხდარ ქურდობაში 13 სექტ. ბატარეის ქ. № 22 მოქ. სიხარულიძეს საქმეში დაპატიმრებულია ქარხნის მოდარაჯე დიანოზ ქურცმანიძე.

მე-9 სამილიციო რაიონში გაქურდეს იოსებ ნარიმანიშვილის ბინა, მცხოვრები ანდრეევის ქ. № 8, საიდგანაც წაღებულია სხვა და სხვა ნივთები, ღირებული 800,000,000 მილ. მ. ბ.-მომქმედი არ არის შეპყრობილი.

— **სკრის მამულის კონსერვები.** სკრის სახალხო მამულმა მოსკოვის გამოფენაზე გაგზავნა მსხლის და ატმის კონსერვები.

— **ხაექიმო შემადგენლობა სვანეთში.** ჯანმრთელობის სახ. კომისარიატმა გადასწყვიტა დააკმაყოფილოს სავსებით წითელი ჯვრის შუამდგომლობა სვანეთში მედიკო-სანიტარ. შემადგენლობის გაგზავნის შესახებ.

— **ახალი საავადმყოფოები პროვინციაში.** ლეჩხუმის მაზრაში გაიხსნა ახალი საავადმყოფო.

— **სანატორია ცემში.** უახლოეს ხანში ბაკურიანი ცემში გაიხსნება სანატორიუმი, სადაც გაიგზავნებიან მუშები, რომლებიც საჭიროებენ ხანგრძლივ წამლობას.

— **სავალდებულო დადგენილების დარღვევისათვის** დაპატიმრებულია ს. ფიგეზორიანცი და გრ. პეტროსიანცი.

— **შავ ბირჟაზე სპეკულიანტობისთვის** კონფისკაციის წესით მოქ. ტრაუპეს ჩამოართვეს 110 მილიონი ამიერ-კავკასიის ბონები, 8 ცალი ოსმალური ქაღ. ლირა.

— სახელმწიფო აკადემიურ დრამის დირექცია იწვევს 1913—24 წლის სეზონისათვის მუდმივ თანამშრომლებს, როგორც ქალებს ისე ვაჟებს, გასამრჯელოთი თვიურად. მსურველთ შეუძლიანთ შემოიტანონ განცხადება, რუსთაველის თეატრის კანცელარიაში 23 ენკენისთვემდე მისაღები გამოცდები დანიშნულია 24 ენკენ. დღის 12 საათზე. რუსთაველის თეატრში.

— **გაუთა მესამე ტეხნიკუმის დახურვის საკითხი.** მესამე ტეხნიკუმის (ყოფილი ქართული გიმნაზია) დახურვის საკითხი ახლო ხანში ხელ-ახლა განხილული იქნება სათანადო ორგანიზაციების მიერ.

— **მთავარ ხ ხელოვნო კომიტეტის ნებართვით მარო თარხნიშვილის** მომღერალთა გუნდი გაემგზავრა შაბათს 15 სექტემბერს, ქ. ტფილისიდგან. საქართველოს სხვა და სხვა დაბა ქალაქებში კონცერტების მოსაწყობათ პირველი კონცერტი იქნება 15 სექ. ქ. გორში, შემდეგ ხაშურში, ხარაგოულში, ზესტაფონში, ლანჩხუთში, ჭიათურაში, ქუთაისში, სენაკში, ფოთში საჩხერეში, ბათომში და სხვაგან.

— **რესპუბლიკის საზღვრებიდგან გაძევება.** შინაგან. საქ. სახ. კომისარიატის მიერ რესპუბლიკის საზღვრებიდგან იდევნება, როგორც არა საიმედო პიროვნება, ვართანუშა მანუკოვი.

— **ვალიუტის კურსი.**

17 სექტემბერი.

ჩერვონეცი	46,300,000	მ.
სტერლინგი ეფექ.	43,400,000	„
ჩეკი.	43,000,000	„
დოლარი ეფექ.	9,400,000	„
ჩეკი.	8,750,000	„
ოსმალური ლირა	6,000,000	„
საბჭოთა ფული	16,500	„

მუშათა ცხოვრება

ტფილისის ალმასკომის საყურადღებოდ.

წყლის საკითხი ქალაქის მცხოვრებთათვის ძალიან მწვავეთ სდგას. ამ სიმწვავის შენელება კი შეუძლია ქალ. ალმასკომს.

მე პირდაპირ არ მესმის, მდიდარი, ვაჭარი, უმუშევარი და ინვალიდი, რომ ერთნაირად იხდიდეს წყლის ფულს. წყალის საზომი თუ არა გაქვს, და ოჯახის შემადგენელობა გაგზავნე სადმე რამოდენიმე თვით ან შეიძლება სამუდამოთ ქალაქიდან, სულ ერთი არის წყლის ფული მაინც უნდა იხადო როგორი გაჭირვებულიც არ უნდა იყო. ვიტყვი რომ ქალაქის ვალია რათაც არ უნდა დაჯდეს მოეწყოს წყალის საზომები ყოველ ეზოში, ან გამოიძებნოს სხვა საშუალება რაიმე. აგრეთვე შეღავათი უნდა ჰქონდეს ღარიბ მცხოვრებთ. წყალის საკითხი არ არის ფუფუნების საკითხი. საშუალება უნდა გვქონდეს წყლით სარგებლობისა და ამითი იქნნება აღდგენილი სანიტარული პირობები.

არ გვაქვს საშუალება, რომ განვაგრძნოთ წყლით სარგებლობა, და იძულებული ვხდებით დავკეტოთ წყლის დენა ჩვენს ეზოებში.

საჭიროა გამოინახოს საშუალება წყლის სარგებლობის საქმეში. ქალაქის ალმასკომი მოვალე არის მიაქციოს ჯეროვანი ყურადღება ამ საკითხს.

ი. კაციტაძე.

ღია წერილი

ყოფილ მენშევიკების საინიციატივო ბიუროს

წინ მიდევს თქვენი კონფერენციის დადგენილება საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის ლიკვიდაციის შესახებ. ვეკითხები ჩემ თავს: არის თუ არა სავალდებულო ეს დადგენილება იმ ცენტრალურ კომიტეტისათვის, რომელიც სათავეში უდგას თქვენ ყოფილ და ახლა თქვენგან უარყოფილ პარტიას.

მე სიტყვას არ გავაგრძელებ ძალდატანების შესახებ, რომელზედაც ლაპარაკობს ცენტრალური კომიტეტი თავის არალეგალურ გამოცემაში. ძალდატანება მთავარი ფაქტორია ჩემი აზრითაც, ის არ გამოიხატება მარტო დატყვევება-გადასახლებაში, როგორც ა. მარტინოვი ფიქრობს. მუშებისათვის უფრო საშიშოა უმუშევრობა, და თქვენც იცით, შტატების შემცირების დროს ყოველთვის უადგილოთ რჩებიან მენშევიკები, საეჭვო უპარტიოები, საერთოდ არა კომუნისტები. მნიშვნელობა აქვს იმ ერთი შეხედვით წვრილმან გარემოებასაც, რომ პროვინციელ დელეგატებს შუა-შუაში უჯდა პროვინციიდანვე გამოყოლილი, პირადათ ნაცნობი ჩეკისტები და თვალს ადევნებდნენ მათ ყოფაქცევას კონფერენციაზე.

ეს ყველაფერი ასეა. მაგრამ... მე ძალაც შემიძლია ძალდატანებით ყველაფრის ახსნა. ამგვარი ახსნით ვერ დავიმშვიდებ ჩემს პოლიტიკურ სინდისს. მართალი გითხრათ, მე მირჩევნია ვიფიქრო, რომ 12 ათასმა კაცმა თავისუფლად გამოიცვალა აზრი და დაადგა სხვა გზას. ეს არ იქნებოდა იმდენად დამამცირებელი ჩვენი პარტიის ღირსებისთვის.

კონფერენციის ანგარიშებიდან ყველა დაინახავს, რომ დიდი წილი სრულის ნებისყოფით სტოვებს პარტიას. იქნება კაცი იძულებული გახდე, რომ ხელი მოაწეროს პარტიიდან გამოსვლაზე, ხმა მისცე პარტიის საწინააღმდეგო რეზოლიუციას, მაგრამ ჩეკა როგორ დაგატანს ძალას, რომ გამოხვიდე და ილაპარაკო პარტიის წინააღმდეგ ასე აქტიურად, ასე აღელვებით. ცხადია, რომ აქ მაინ არაფერ შუაშია ჩეკა. უნდა ვთქვა მხოლოდ, რომ ვინც ასე გესლიანად აფურთხებდა, ვინც ასეთ ლანძღვა-გინებით იხსენიებდა თავის გუშინდელ ოჯახს, იმას ამ ოჯახში სულით და გულით არ უცხოვრია. ფ. მახარაძის სიტყვა საუკეთესო პასუხია ყოფილებისთვის.

მე ვიცი, ამას გარდა, რომ პარტიიდან დიდი ხანია გაიქცენ სწორედ ისინი, ვისაც იმედი ჰქონდათ საზღვარგარეთის ინტერვენციის. როცა პარტიულ ორგანიზაციებში ზოგიერთებს ვეუბნებოდით, ბურჟუაზიულ ევროპის იმედი არ ჰქონებოდათ, გაცხარებით მეკამათებოდენ. მალე მოხდა ის, რასაც ვუწინასწარმეტყველებდი მათ: ისინი გაიქცნენ პარტიიდან დიდი ხნით ადრე ყოფილ მენშევიკების კონფერენციებამდის. მე მაქვს საფუძველი გითხრათ, რომ დიდი შემადგენლობა ყველა ამ კონფერენციების გამოხატავს გულგატეხილ გაქცეულების სულისკვეთებას.

როცა ასე ვუდგები საკითხს, ჩემთვის აუცილებელი ხდება შემდეგი დასკვნა: ყოფილ მენშევიკების კონფერენციას ვერ ექნება საკმაო პოლიტიკური და მორალური ავტორიტეტი არაყოფილ მენშევიკებისათვის.

რაც შეეხება ფორმალურ მხარეს, არჩ. რუხაძე შემცდარია: „1922 წელს პარტიამ გააუქმა თავისი ცენტრალური კომიტეტიო". ასეთი შემთხვევა არ ყოფილა, პირიქით, 1922 წლის თებერვალში არალეგალურმა კონფერენციამ დაავალა წინა (1920 წ.) ყრილობაზე არჩეულ ცენტრალურ კომიტეტს ხელმძღვანელობა გაეწია პარტიულ მუშაობისათვის, ესეც რომ არ იყოს, სადაოა ჯერ კიდევ, რომ კონფერენცია წარმოადგენს პარტიის უმრავლესობას; სადაოა ისიც თუ თქვენ ფიქრობთ, რომ მენშევიკურ პარტიას საქართველოში 1921 წლიდან არ ემატება ახალი წევრები. ამასაც თავი დავანებოთ, და კარგი, ვთქვათ ყოფილმა მენშევიკებმა თან გაიყოლეს უმრავლესობა, დარჩა უმცირესობა, მერე, სად გაგონილა, რომ პარტიაში დარჩენილებს სავალდებულოდ მიიღონ პარტიიდან გასულების დადგენილება. ვთქვათ ასი კაცი დარჩა ჩვენ პარტიაში, მეტი არა, განა ამ ას კაცს არ შეუძლია ჰქონდეს თავისი ორგანიზაცია, თავისი ცენტრალური ორგანო, თავისი იდეური გამომეტყველება.

ასე რომ ფორმალურ მხრივაც ცენტრალური კომიტეტი სავალდებულოდ ვერ მიიღებს ყოფი-

---

უწინდელი და აწინდელი

(წარსული და აწმყოს სურათები).

წ ი ნ ა დ

(გაგრძელება)

კნეინა ბაბალე შავიძისა ქვრივი სამსახურის გარეშე მყოფ პოლკოვნიკ ივანე შანიძისა იქნებოდა ესე ოცდა ათი წლისა, როდესაც დაქვრივდა. მისი ქმარი ოდესღაც საინტენდანტოს სამართველოში მსახურებდა და კარგი „მსუქანი" თანამდებობაც ეკავა. კარგი ქონება შეიძინა, მამა პაპეულ მამულს სოფელ „მალლობიანში" კიდევ ნასყიდობით შეჰმატა და ნაღდი ფულიც საკმაოდ ჰქონდა და კიდევაც რა თქმა უნდა ბევრს შეიძენდა, მაგრამ რაღაც „გაუგებრობის" გამო როგორც თვითონ ამბობდა, იძულებული გახდა „ოტსტავკაში" მუნდირით და პენსიით გამობრძანებულიყო. მის სიცოცხლით სავსე ახალგაზრდა კნეინას მეტად ემძიმებოდა ტფილისის მიტოვება და სოფელში დაბინავება, მაგრამ ქმარმა დაუმტკიცა და თვითონაც მალე დარწმუნდა, რომ „სოფელში პირველობა სჯობს ქალაქში მეორეობასო". შეძლებული ცოლქმარი მიყრუებულ ალლობიანში მალე მთელი საზოგადოების ცენტრად, გადიქცნენ. სოფლის „ინტელიგენცია":

ადგილობრივი ბოქაული, მასწავლებელი, მღვდელი, აქციზის მოხელე, ორიოდე ადგილობრივი მემამულე ფეოდალი აი ის წრე სადაც ბრწყინავდნენ ეით ვარსკვლავნი თავადი შავიძე მეუღლითურთ. ამას დაუმატეთ ის გარემოებაც, რომ სოფელი მდებარეობდა დიდს შარა გზაზე, რომლითაც ხშირად მოგზაურობდნენ წარჩინებულნი პირნი და ყველა მათგანი გავლა გამოსვლისას რასაკვირველია ვალად რაცხიდა ჩამომხდარიყო აქ და უსათუოდ განთქმულ თავადის შავიძის ოჯახი ენახა და პატივი ეცა. ერთი სიტყვით შავიძეები ფართე და მრავალ ფეროვან ცხოვრებაში ატარებდნენ თავის დროს....

სამი წლის წინად გარდაიცვალა უკვე ხანში შესული თავადი შავიძე და დასტოვა ახალგაზრდა ოცდა ათი წლის ქვრივი კნეინა ბაბალე... დაუტოვა მას კარგი მამული, ბანკში ნაღდი ფული და ნახევარი პენსია, ასე რომ კნეინას მომავალი არამთუ უზრუნველყოფილი იყო, მრამედ კნეინას შეეძლო ისეთივე ფართე და მრავალფეროვანი ცხოვრება, როგორც ქმრის დროს... კნეინა ისეთ ასაკში გახლდათ, როდესაც მისი ჯურის ქალები „მეორედ დუღილს" იწყებენ.

შეიძლება მეორედ ადუღებული საჭმელი არც ისე ყუათი და გემრიელი იყოს, მაგრამ სამაგიეროდ მისი დუღილის „ტემპერატურა" რა თქმა უნდა უფრო ბევრით მეტია. კოპწია მოხდენილი ლამაზი ახალგაზრდა ქვრივი ბაბალე, მსუქანი მზითვით რასაკვირველია ბევრს გაკოტრებულ თავად-აზნაურს გაულვიძებდა მადას და იმედს, მაგრამ როგორც ალმოჩნდა კნეინა ბაბალე ახალ ქორწინებას არ ეშურებოდა და მგონია რომ არც ფიქრობდა ამაზედ.

ფართე ცხოვრება, მუდმივი სტუმართ მასპინძლობა, ტფილისში ხშირი სიარული, იქ „ბალვეჩერებში", კლუბებში და თეატრებში სიარული და სხვა რასაკვირველია დიდს ხარჯებს მოითხოვდნენ. მართალია კნეინას მუდამ მრავალი „თაყვანისმცემელნი" დასტრიალებდნენ, მაგრამ ამ ვაჟბატონებს თვითონაც ჯიბეები საკმაოდ გამოფხეკილი ჰქონდათ და ამ მხრით კნეინის თვალში დიდს ღირებულებას არ წარმოადგენდნენ. თვითონ კნეინა მამულ—დედულის ქმარსავით ვერ უვლიდა. განსვენებული პოლკოვნიკი გარდა იმისა, რომ მამულით მოხერხებულად სარგებლობდა, ბანკიდან პროცენტს ღებულობდა, კიდევ ჩუმ ჩუმად ფულს კარგს სარგებელით ასესხებდა და დიდს მოგებაში იყო. კოპწია კნეინას კი ამის თავი არა ჰქონდა, ასე რომ სამი წლის განმავლობაში ბაბალეს მიერ ჩაბარებული მემკვიდრეობა შესამჩნევად შესუსტდა. ახლა პოლკოვნიკის სიკვდილის უმალ მისმა ნათესავებმა დავა დაუწყეს მემკვიდრეობის თაობაზე. მართალია ბაბალემ ეს საქმე მოიგო, მაგრამ საქმის წარმოებამ მთლად შთანთქა ბანკში შენახული თანხა და შემოსავლის ეს წყარო გაშრა ბაბალესთვის. ბაბალე ხშირად გონიერივად შევიწროებასა გრძნობდა, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ეს შევიწროება არც იმდენად საგრძნობი იყო, მხოლოდ ზოგჯერ მაინც გრძნობიერ კნეინის სულიერ განწყობილებას მეტად ამძიმებდა, რასაც არა სასურველი შედეგები ჰყვებოდა ბედშავ მარიკოსათვის...

* * *

დიდი ხნის მოლოდინებული ცა შეირხა. მძლავრადა დასჭექა და იგრიალა და აზმაურა ახევნი და მთანი, დაჰქროლა თავისუფლების გრიგალმა არა ერთ დახავსებული და დამპალი მუხა წამოაქცია, გაარღვია ძველი კედლები და შეანძრია მათი საძირკველი.. იწყო განთიადი დიდი რევოლიუციისა: იშვა ცხრაას ხუთი წელი.. გამოიღვიძა მძიმე ძილს მიცემულმა ხალხმა ზოგმა სასიხარულოდ, ზოგმა კი სავალალოდ.

სისხლის მსმელი ყვავყორანი მოსწყდა თავის ბუდეებს სოფლად და ქალაქებისაკენ გაეშურა... ქვემძრომნი სოროში ჩაძვრნენ. არ გადურჩა საშინელ გრიგალს სოფ. „მალლობიანიც".

უკვე რამდენიმე დღეა რაც სოფელ მალლობიანში ხმა გავარდა: მაზრის უფროსი თავის სტრაჟნიკებით დაატუსაღესო. ადგილობრივი ბოქაული შინიდან გარეთ არ გამოდიოდა, სტრაჟნიკებით სადღაც მიიმალნენ. ზარდაცემულნი ადგილობრივი მებატონეები ზოგი ქალაქს სცემოდა, ზოგი კიდე სულ განაბული სახლში ჩამწყვდეულიყვნენ.. კნეინა ბაბალემ ირჩია ქალაქს გაქცევა და დროებით მოთავსდა ერთ-ერთ ნაცნობ ოჯახში, მარიკოც რასაკვირველია თან გაიყოლია. მამული და სახლ-კარი თავის მონახევრე მებალეს ჩააბარა.

მოძრაობა თან და თან იზრდებოდა, მეტადრე აგრარული. გამოფხიზლებული გლეხკაცობა არავის ინდობდა. გავიდოდა 2—3 დღე და ბაბალეს რწმუნებული ქალაქში ჩამოიპრებოდა...

„შენი ჭირიმე, ქალბატონო, მიშველე! მოკვლას მიპირობენ... ზემოთი ტყე გაკაფეს... ახლა ქვეით ვენახს შეესიენ"...

— „მერე, შენ რისთვის ხარ?.. ლაჩარო, უბედურო!.. მიმართავდი ბოქაულს"...

„დალოცვილო, ერთი ნეტავი თვალით განახვა რა ამბავია!.. ბოქაული?.. ბოქაულის ხსენებაც კი აღარ არის... ძლივს თავს უშველა, ღამე გაიპარა, დაჭერას უპირებენ... ჩიოდა მოურავი.

„მაშ კარგი მე ღუბერნატორთან წავალ და ვნახოთ რა სეირს ვაჩვენებ მაგ ავაზაკ, ტილ... გლეხებს!.." დაიმუქრა კნეინა...

დღე ისე არ გავიდოდა რომ ახალი შემაძრწუნებელი ამბავი არ მოსვლოდა ბაბალეს სოფლიდან... ქალაქშიაც მართველობა სულ დაიბნა და არ იცოდა რა ექნება... ბაბალემ გადასწყვიტა და ერთ დღეს მორთულ მოკაზმული ღუბერნატორის კანცელარიაში მიბრძანდა. მართალია ღუბერნატორს რადიდ არ იცნობდა, მაგრამ ვიცე გუბერნატორი კი კარგი მისი ნაცნობი იყო, თვით კანცელარიაშიაც ჰყავდა ბევრი გავლენიანი მოხელე ნაცნობი, ასე რომ ბაბალე იმედოვნებდა საქმის მოგვარებას, მაგრამ იმედი გაუცრუვდა: ღუბერნატორი ქალაქგარეთ წასულიყო, მოხელეებმა კი ბაბალეს არ უმალეს, რომ თითონაც არ იციან რა ქნან ან ხვალ რა მოელით, ყოველ შემთხვევაში ურჩიეს ვიცე ღუბერნატორის ნახვა.

ვიცე ღუბერნატორი ძველი დახავსებული ხელე კარგად იცნობდა ბაბალეს. დიდის პატივით მიიღო, დიდი თანაგრძნობა გამოუცხადა, მაგრამ შველით კი მაინც ვერა უშველა რა.

„რა ვქნათ, კნეინა, ალბად ღმერთი გაგვწყრა, ვეღარ მოითმინა ჩვენი ცოდვები... რა ვქნა, ყველამ ჭკუა გონება დაკარგა თუ როგორაა.. ასე გაგრძელდა საქმე, მაშინ უნდა ვსთქვათ", ძველმა ბიუროკრატმა ხმა დაიდაბლა და ჩურჩულით წარმოსთქვა: „ნათქვამია—თევზი თავიდან იწყებს ლპობასაო", როცა ასეთ პირუტყვებს თავიდან თავისუფლებას უბოძებენ, მუდამ ასე მოხდება... მუდამ ჯაჭვით დაბმულ ძაღლს თუ უცბად აუშვებ, იგი ნაცნობს თუ უცნობს, ყველას მივარდება, მაგრამ"... აქ ცოტა ჩაფიქრდა წარჩინებული მოხელე და შემდეგ დაუმატა: მგონია ეს მხოლოდ ცდა იყო და მალე ყველა გონს მოვა, მალე შეიცვლება ეს ამდარი და მაშინ... მაშინ იქნება ამ ავაზაკებმა სისხლის ცრემლით გამოიტირონ თავისი თავხედობა... მეტი გზა არ არის, კნეინა, უნდა ცოტა მოვითმინოთ, ცოტა მოვითმინოთ!.."

ასეთი სიტყვებით გამოისტუმრა მოხელემ კნეინა ბაბალე...

მენშევიკების დადგენილებას, ის გადაყენებული იქნება, ან გადაირჩევა, თუ ამას მოითხოვს პარტიული ორგანიზაციები შიგნიდან.

გამოდის, რომ ფაქტიურად რჩება იგივე არანორმალური მდგომარეობა: არა ლეგალური მუშაობა მენშევიკური პარტიის, და სამოქალაქო ომი მის წინააღმდეგ მიმართული მმართველი პარტიის, მხრივ. კონფერენცია ვერ ამსუბუქებს ამ მდგომარეობას, პირიქით, უფრო ართულებს. თქვენ ვერ იქნებით დარწმუნებული იმაში, რომ ძალიან ბევრი მათგანი, ვინც კონფერენციის დადგენილებას ხმა მისცა, ძველებურად არ განაგრძობს არალეგალურ მუშაობას. შეიქმნება უარესი უნდობლობა და ეჭვიანობა ერთი მეორის წინააღმდეგ. ამ მდგომარეობიდან უნდა გამოიძებნოს გამოსავალი და, თუ ყოფილი მენშევიკების საინიციატივო ბიურო გულწრფელად ფიქრობს ჩვენი პატარა მუშათა ოჯახის გაჯანსაღებას, ის დამეთანხმება, რომ კონფერენცია არ იძლევა ამ გამოსავალს.

ჩემთვის აუტანელია შაბლონური და ჯიუტური აზროვნება, რომელი პარტიისაც უნდა იყოს. არიან მენშევიკი და ბოლშევიკი მუშები და გლეხები, არიან სულ უპარტიოები. არის პარტიულ თეორიების გარდა, სხვა ნიადაგი, რომელზედაც შეიძლება მუშათა მთლიანობის დაცვა. ძნელია ამაზე ლაპარაკი, როცა ამდენი ცეცხლის მოსაკიდებელი მასალა დაგვიგროვდა ერთი-მეორის წინააღმდეგ, მაგრამ მე გავიმეორებდი ნიტის სიტყვებს:

„Прежде чэм перейти к новой работе, необходимо очистить почву от целой заросли злобных чувств и актов насилия“ („Европа над бездной“).

კომუნისტები არ აჰყვენ ბოროტ გრძნობების დუღილს და მიმართეს მეორე ინტერნაციონალს— ერთად მოვილაპარაკოთ, შევიმუშაოთ ზომები საფრთხის მოსაგერებლად, რომელიც ყველას გვიდგება ეხლა გერმანიის გარშემო“-ო. ყველაფერს თავისი ლოღიკა აქვს. არ შეიძლება აქ ჩვენი პარტიის დევნა იმის გულისთვის, რომ ის მეორე ინტერნაციონალის პლატფორმაზე სდგას და, საერთო ენის ძებნა თითონ ამ ინტერნაციონალთან საერთაშორისო საფრთხეს გარდა, საქართველოს აქვს თავისი „წყლული“ საკითხი, რომელიც არ ითმენს გადადებას. დღევანდელი ეკონომიური სინიმდვილის დაკვირვება, აუარებელ ფაქტიურ მასალის შესწავლა გვეუბნება, რომ საქართველო დგას კოლონიათ გადაქცევის გზაზე ამ საკითხს გვერდს ვერ აუხვევს ის, ვინც პარტიული ქინიანობით არ არის გამსჭვალული.

საქართველოს კოლონიათ გადაქცევა არ უნდა არც ქართველ ბოლშევიკებს, არც ქართველ მენშევიკებს. შეიძლება ჩვენ სხვადასხვანაირი გაგებით ვკითხულობდეთ მარქსს და ენგელსს, შეიძლება სხვადასხვანაირად გვესმოდეს პროლეტარიატის დიქტატურა, მაგრამ ჩვენ ერთნაირი მოვალე ვართ საქართველოს მშრომელი ხალხის წინაშე, რომ თავიდან ავიცილოთ ეს კონომიური და კულტურული საფრთხე.

მე ვფიქრობ, ყოფილ მენშევიკების საინიციატივო ბიურომ უნდა გამოიჩინოს ინიციატივა ფართო იდეურ საქმიან ძიებაში და არა მარტო იმაში, რომ ზარები რეკოს კომუნისტურ პარტიაში შესასვლელად. ჩემ თავად (იმედი მაქვს, დამიჯერებთ, რომ მე არ მოგმართავთ ცენტრ. კომიტეტის სახელით) სიამოვნებით მივიღებ მონაწილეობას იდეურ დამოუკიდებელ ძიებაში და ძალიან დავალებული ვიქნები თქვენგან, თუ მაცნობებთ გრძელთება თუ არა თქვენი გაზეთი, მომცემთ თუ არა საშუალებას მოვათავსო რამოდენიმე წერილი პრინციპიალური ხასიათის. სიტყვას გაძლევთ, რა თქმა უნდა, რომ ჩემ მოკლე წერილებში მე ადგილს არ მივცემ ლანძღვა-გინებას და საერთოდ არ დაუშვებ ისეთ რამეს, რაც ხელის შემწყობი არ იქნება იდეური საქმიანი ძიებისათვის.

ველი პასუხს თქვენივე გაზეთის ფურცელზე.

პატივისცემით თქვენი ყოფილი ამხანაგი

ს. დევდარიანი. *)

პ. ს. ორი სიტყვა სხვა რამეზე. ეს არის პოლიტიკურ პატიოსნების საკითხი. როცა კომუნისტები სწერენ—„მენშევიკურ პარტიას ყაჩაღებთან აქვს კავშირი“,—ჩვენ ვამბობთ, მათ რომ ამის დამამტკიცებელი საბუთი ჰქონდესთ, აქამდინ ისინი შექმნიდენ პროცესს, ყველაფერს გამოამჟღავნებდენ და ამით უფრო მოშლიდენ ჩვენ პარტიას, ვიდრე ყველა ამ კონფერენციების საშუალებით, მაგრამ, როდესაც ამას საჯაროთ, კონფერენციაზე ამბობს არჩ. რუხაძე, მე ვფიქრობ იქნება ჩვენმა ყოფილმა ამხანაგმა იცის ის, რაც მე არ ვიცი და რატომ საჭიროთ არ დაინახა ამ კაცმა, გაკვრით არ წამოეყენებია ასეთი ბრალდება და გამოექვეყნებია თავის მოხსენებაში, ან ცალკე წერილში, თუ აქვს რამე საბუთები ათასჯერ მითქვამს და ეხლაც ვიტყვი, ჩვენი პარტია არ იარსებებს არც ერთ წუთს იმ დღიდან, რა დღესაც დამტკიცდება ამნაირი ბრალდება, ჯერ-კი ეჭვი შემდის, რომ არჩილ რუხაძე ხელმძღვანელობს მარტო ჩეკის განცხადებებით“.

ს. დ.

*) ეს წერილი ეკუთვნის საკმაოდ ცნობილ მენშევიკს სეით დევდარიანს. საინიციატივოს ბიუროს პასუხს მოვათავსებთ შემდეგ ნომერში.

რედ.

საქართველოს მიდამოებში.

სამეცნიერო ექსპედიცია მყინვარ თწვერზე.

3. არაგვის ხეობით მთიულეთისკენ.

26 აგვისტოს, დილის 6 საათიდან ექსპედიციის წევრები იკრიბებიან ობსერვატორიაში, რომლის ეზოში მავალას ცდაში გადავიღეთ სურათი. ცხრა საათი იყო, როდესაც მავალას ხმაურმა მხიარულება ჩამოაგდო და სწრაფ შეუდექით მის დატვირთვას სათანადო სკამების მოწყობით. კვლავ გადავიღეთ სურათი მავალასთან და სრულად 10 ნახ. საათზე გავწიეთ მცხეთისაკენ. მშვენიერი ამინდი წინამორბედი იყო ჩვენს დაწყებულ მგზავრობისა. სწრაფად მისრიალებს მავალა და მიაქანებს სამეცნიერო ექსპედიციას იმ სასურველ ადგილს, სადაც მყინვარების მიდამოებში რამოდენიმე ხნის განმავლობაში ექსპედიციის წევრებმა უნდა სათანადო მუშაობა აწარმოვონ სხვა და სხვა გამოკვლევების სახით.

გავიარეთ საბურთალო და მტკვრის პირით მივიწყევთ ავჭალის გაღმოღმა, საიდანაც მშვენივრად გადმოგვყურებს ზედაზენის ქედი თვისი მონასტრით. აგერ ჰიდრო-ელექტრონული სადგურის მიდამოები თავის მრავალნაირ შენობებით და თხრილებით.

აგერ ჯვარის ეკლესია, რომელიც თავის სიძველით ამაყად დაჰყურებს არაგვის ჩასვლას მტკვარში. მასთანვე დარბაისულად დასცქერის იგივ ჯვარის ეკლესია მცხეთის მიდამოებს, თვით მცხეთის ტაძარს და მხოლოდ არაგვი მტკვირთურთ არიან მოწამენი იმ წარსულისა, რომელიც გადმოგვეცემა ჩვენს წინაპართა დაშთენილ სიძველეთა წყალობით. არაგვისადმი ტრფიალი ხშირად გამოსჭყვიოდა და გამოსჭყვივის ხოლმე ჩვენს საუკეთესო ადამიანთა მოგონებებსა და გრძნობებში.

„ჩვენო არაგვო; რა რიგ მიყვარხარ!..
ქართვლის ცხოვრების მოწამე შენ ხარ...
შენს კიდეებზედ ჩემი მამული
იყო ერთ დროსა გამშვენებული!
ჩემის მამულის დიდება ძველი
შენს წმინდა თვალწინ აყვავებულა;
მიყვარხარ მისთვის, რომე ქართველი
აქ, შენს კიდეზედ დაბადებულა
შენ ზვირთებ შორის ჩემის ქვეყნისა
გძელი მოთხრობა დამარხულია
და წმინდა სისხლი ქართველებისა
შენს კიდეებზედ გადასხმულია.
იქ, სადაც შენს ძლიერ წყალსა
შეურევ მღვრიეს და მდოვრსა მტკვარსა,
იქ ერთხელ ქართველთ სიცოცხლე სდუღდა,
იქ მამულისთვის ქართველთ ხმა ჰქუხდა“.

(იხ. ი. ჭავჭავაძის თხზულება I ტ. ,,აჩრდილი'' თ. ა. გვ. 122—123).

ასე შეტრფის ილია ჭავჭავაძე არაგვს და შეუძლებელია არ აგიტოკდეს გული, როდესაც ხედავ არაგვის ხეობაში შესავალ მიდამოებს. იმდენად ლამაზი და მომხიბლელია ყოველივე ეს, იმდენად საგრძნობი და გულსმისაწვდომი, რომ გიტაცებს ფიქრი საქართველოს წარსულისა, საქართველოს მშვენიერ წარსულისა.

ერთგვარად ეტრფის მას ყველა ქართველი, ყველასათვის ერთგვარია ის, კარგი. აღმოსავლეთი და დასავლეთი საქართველო ერთნაირად ხარობს მისი სიდიადით, მისი ტალღებით. მთა და ბარი ერთნაირად უმღერის მას, ერთნაირად შეტრფის. ილიასთან ერთად ვაჟაც აღფრთოვანებული და გახარებული არაგვის დანახვით.

,,დამწუხრებულმა, არაგვო,
რო გნახე, გავიხარეო,
სრულიად გამოვიცვალე,
წელშიაც ავიხარეო.
რა ლამაზია, წყეულო
შენთ ზვირთთა ლალნი ჩქერანი,
გააფთრებულსა ტალღასა
კლდეს რო წაუვლენ თქერანი“.

(იხ. ვაჟა-ფშაველას ლექსები ტ. I. ,,არაგვს''. გვ. 9).

11 ს. 40 წ. იყო, მცხეთაში რომ მივედით. გავჩერდით ერთ დუქანთან, სადაც მისი პატრონი შაქრო, როგორც სადგურის უფროსი ისე შემოგვეგება და დაჰკრა პირველი ზარი, რაც მისვლის და გაჩერების ნიშანი იყო. მოთხოვნილებისამებრ მივიღეთ შესაფერისი საუზმე, რომელსაც ექსპედიციის წევრები სათანადოთ შევექცეოდით. შაქრომ ჩამოჰკრა მეორე ზარი და გვითხრა, რომ კიდევ ცოტა ხანს შეგვიძლიათ მოიცადოთო. მისცა მესამე ზარი, თანაც დასტვინა და გამგზავრების გზა დაგვილოცა. შეუძლებელია რომ მგზავრნი შაქროს დუქანთან არ გაჩერდენ, ისე კარგად ხვდება. უმასპინძლდება და აცილებს [illegible] ხიან ,,ზახარ ზახარიჩი'' თავის შემთხვევით [illegible] მარ-მგზავრებს და [illegible] საუზმობა. მასთანვე უნდა აღვნიშნოთ მისი ხუმრობა და სიხალისე, რომელიც ისე უბრალოდ, წმინდა გულით შეთვისებია იმ ადამიანს. 20 წამის განმავლობაში ვისაუზმეთ, ვიმხიარულეთ, ბევრი ვიცინეთ და სრული 12 საათი იყო შუადღის, რომ გავსწიეთ არაგვის ხეობაში, რომლის შესავალთან მეორე ვერსზე კოდახევის შესართავთან პატარა კლდეზე ჯერ კიდევ შერჩენილა ,,ბებრის ციხის'' ნანგრევები, რომელიც ერთ დროს არაგვთან ერთად მოწამე ყოფილა ქართველთა გულადობისა და ბრძოლისა.

,,კოდახევის'' შესართავთან პატარა კლდეზე მჯდომი შეგიძლია უცქირო ფეხთ ქვევით, განრისხებულ არაგვს.

სჩქეფს, ღრიალებს არაგვი... მთლად ზვირთებად ქცეული, იერიშით მოდის პატარა კლდის შესამუსრავად, რომელიც თითქოს, დარაჯად დასდგომიაო უპატრონოდ მიტოვებულ ,,ბებრის ციხეს'', რომ გაცოფებული არაგვი აუცეროს იმ ფუხვიერ გორაკს, რომელზედაც ჩვენ წინაპართ არსებობის დასაცავად აუშენებიათ ეს ციხე.

მაგრამ პატარა კლდე მწუხარებით უმზერს და თავის მკერდს უშვერს მედგარ ტალღებს, რომლებიც შუილ-ხუილით ეკვეთებიან და იმავე წამს დანაწილებულნი, შხეპებად ქცეულნი კვნესით უკუ გარბიან.

გაწბილებული არაგვი ნაზად ჩაუდის ,,ბებრის ციხეს'', მაგრამ პირ-ქაფი მოსულობა-კი ამხელს, რა ძალდატანებითი სინაზეც არის, რანაირი შხამითაც არის აღვსილი მისი სინაზე.

,,ბებრის ციხეს'' ჩაცილებული არაგვი ძალას იკრებს და მხიარულის ღრიალით მუქარას უთვლის პატარა კლდეს. ემუქრება და მიეშურება...

საით!?

,,არაგვო, არაგვო!..—გულის ტკენით ჩასჩურჩულებს პატარა კლდე:—რას ამოგიღივარ თვალში, რისთვის მოგინდომებია ჩემი შემუსვრა!? ნუ-თუ უპატრონოს დარაჯობისათვის?! ეჰ, ჩემო კარგო, რადა ხარ მაგეთი ხარბი?.. აბა მიიხედ-მოიხედე: რა დიდია შენი კალაპოტი. რო გაიფანტო, ვერც კი დაჰფარავ. კარგი, მეც შემმუსრე, გააფართოვე შენი კალაპოტი. მერე? ჰმ... ვისთვის გინდა? მაგრე სისწრაფით რომ გარბიხარ და თან მუქარას მითვლი, თუ გგონია გიძმოს, რომლის იმედითაც მემუქრები?.. ნუ სტყუვდები, ჩემო კარგო არაგვო, ნუ... იმისი ტკბილი ხმა ნანად ნუ შემოგესმის. ის პირველში ძმურად გიხუტავს გულში; დინჯი, მეტის-მეტად დინჯი შენს ფეხს იდგამს და მკლავ გადახვეული მოგიხტის გვერდით და იმას-კი ველარა ჰხედავ, თუ თან-და-თან ბურუსში როგორა გხვევს და...

სადღაა შენი ხსენება?..

დიდებული მტკვარი მოდისო, გიძახიან ქვევით და შენი სახელი-კი''...

ასე ლამაზად ალაპარაკებს კლდეს, რომელზედაც აგებულია ბებრის ციხე, ჩვენი მწერალი შ. არაგვისპირელი. (იხ. მისი თხზულება მეორე წიგნი, გვ. 157—159. ეტიუდი ,,გულცივობამ''!..).

ბებრის ციხის შემდეგ ჩვენ შევდივართ უფ-

კვლავ მოიცვა ცა შავი ღრუბელით.. თავისუფლების გაზაფხულის მზემ, ჯერ კიდევ ნორჩმა და სუსტმა ვერა სძლია სუსხიანი ზამთარი და კვლავ დაჰქროლა ცივმა ქარმა.

გამოფხიზლებული და სიხარულით დამთვრალ ხალხის ზეიმობა მწარე ტირილად და გოდებათ გადიქცა, დაიწყო შავი რეაქცია. ამობობღდნენ სოროებში მიმალული ქვემძრომნი, დაბრუნდნენ თავის აქოთებულ ბუდეებში ყვავ-ყორანნი და იწყეს საშინელი შურისძიება. სისხლით მოირწყო დედამიწა.. დაგზავნეს სოფლებში დამსჯელი რაზმები, ძალა-უფლება სამხედრო პირთა ხელში გადავიდა. დანიშნეს გუბერნიებში გენერალ-ღუბერნატორები, ეს რეაქციის ნამდვილი ქურუმნი, ხალხისთვის კი ნამდვილი მტარვალები...

გაიგო კნეინა ბაბალემ, რომ მათ გუბერნიაში გენერალ-ღუბერნატორად მისი ქმრის კარგი მეგობარი გენერალი დაუნიშნავთო. ოდესღაც ეს გენერალი კნეინა ბაბალეს თაყვანისმცემელიც იყო. მოირთვა კნეინა და მიიჭრა გენერალთან..

დაჩაჩანაკებული, მოხუცი გენერალი კნეინა ბაბალეს დანახვამ მთლად გადარია, აღარ იცოდა სად დაესვა, როგორ დახვედროდა, ლაპარაკის უნარიც კი დაკარგა... მხოლოდ ტუჩებს ლა ილოკამდა მძიმედ ქშინავდა და მუხლები უკანკალებდა... ბაბალემ რასაკვირველია ისარგებლა ამ მდგომარეობით, უამბო გენერალს თავისი თავგადასავალი, თუ რა დამართეს იმ „წუწკმა“ გლეხებმა, ათასწილ გააზვიადა წანახედი, სადაც საჭირო იყო ცრემლიც გადმოაგდო და თან ისეთი თვალით შეხედავდა ავხორც მოხუცს, რომ გენერალს ტანში ჭრუანტელი დაუვლიდა; ის მხოლოდ ბაბალეს ფუნჩულა ხელებს უკოცნიდა, ცოტა მაჯის ზემოდ და ბაბალეც რა თქმა უნდა ამის წინააღმდეგი არ გახდებოდა. თუმცა კი ეზიზღებოდა მოხუცის დორბლიანი ტუჩების მიკარება...

გენერალმა უხმო ადიუტანტს, გადასცა მას ბაბალეს განცხადება წანახედის და ზარალის აღნუსხვით და უბრძანა: „დღესვე გაუგზავნეთ მ—ს მაზრის უფროს, დაუყონებლივ გაგზავნოს ყაზახთა რაზმი სოფელ მაღლობიანში და დაავალოს ადგილობრივ ბოქაულს ყველა აქ ნაჩვენები ერთი კვირის განმავლობაში სრულიად ანაზღაურებულ იქმნას და ჩაჰბარდეს კნეინას... ვიცნობ ადგილობრივ ბოქაულს და დარწმუნებული ვარ ამ ბრძანებას ჩვეულებრივი ენერგიით და სიყოჩაღით აასრულებს... სწორედ ასე მისწერეთ და დღესვე გაუგზავნეთ მაზრის უფროს!“ ადიუტანტი გავიდა და გენერალი კვლავ ბაბალეს ხელებს დაეწაფა: „ხომ კმაყოფილი ხართ კნეინა?“

— „ოჰ, თქვენო აღმატებულებავ, არ ვიცი რითი უნდა გადაგიხადო ესოდენი“...

„ჰმ, ჰმ,“ წაილუღლუღა ბებერმა: „სულ მცირე, სულ მცირე ჩემდამი ყურადღებით“... და კვლავ დაეწაფა ეხლა კი უფრო გაკადნიერდა და ბაბალეს გაშიშვლებულ და მსუქან მკლავს მოაცხო თავისი დორბლი...

ბაბალემ ეშმაკურად გაუღიმა და წამოდგა: „ოჰ, გენერალო, თქვენი ყურადღება და დახმარება არასოდეს არ დამავიწყდება და“... კი აღარ დაამთავრა ბაბალემ, მხოლოდ ისეთნაირად გადახედა გენერალს თითქოს მდუღარე გადაასხაო... მთლად მოიშალა მოხუცი წამოხტა და ცაბარბაცდა, კვლავ ბაბალესაკენ გაიწია. მაგრამ ამ დროს დააკაკუნეს კარი და ზედ ადიუტანტმა შემოიხედა: „თქვენო აღმატებულებავ! სასწრაფო საქმეა“... ბაბალემ იგრძნო ახლა კია დრო წასვლისაო და გამოემშვიდა გენერალს...

მოუვიდა ბოქაულს გენერლის წარწერა, თანაც მოჰყვნენ ყაზახები და სოფელ მაღლობიანში დაიწყო „ეგზეკუცია“... ბოქაული ტყავიდან ძვრებოდა რათა დაემსახურებინა გენერლის განსაკუთრებული დავალება, იცოდა რომ აქ მისი მომავალი კარიერის საკითხი სწყდებოდა. იწყო ულმობელი დარბევა გლეხებისა: რამდენიმე კაცს ციხეში უკრეს თავი, ბრალიანს თუ უბრალოს ყვლეფავდნენ, ჰკრეფდნენ არა მარტო კნეინა ბაბალეს წანახედის სანაზღაურის, არამედ ჯიბეებს ივსებდნენ, ძღებოდნენ და ითვრებოდნენ ბოქაული, სტრაჟნიკები და ყაზახები. ერთი კვირის კი არა სამი დღის განმავლობაში მოუკრიფეს კნეინას ბევრით მეტი ვიდრე თვითონ მოითხოვდა,—ეს კი ბოქაულის ინიციატივა იყო: „ფაფას ზედმეტი ერბო არ გააფუჭებსო“, ფიქრობდა იგი და კნეანას კი იამებაო“. იმ თავითვე მიხვდა ბოქაული, რომ კნეინას გენერალზე დიდი გავლენა უნდა ჰქონოდა...

დაცარიელდა სოფელი მცხოვრებლებით და ქონებრივად. საუკეთესო ვაჟკაცები ციხეში გაგზავნეს, ბევრი ქალიც მიაყოლეს, ისეთი მუხრუჭები მოუჭირა პოლიციამ მაღლობიანის მცხოვრებთ, რომ ბედშავი ხალხი წელში მოიკუზა, დედაკაცები და ბავშვები შიშით შინიდან გარედ ვერ გამოდიოდნენ. სოფლის სათავეში კვლავ მიკიტან მედუქნეები მოთავსდნენ სოფელს დაუნიშნეს მაშინ შემოღებული ეგრედ წოდებული: „მთავრობის მამასახლისი“, ვილაც ნასტრაჟნიკალი და უფრო წინად ნაყაჩაღარი ქისტი... თითქოს სამუდამოდ დაიხშო ცა მაღლობიანისთვის და სრული ჯოჯოხეთი შეიქმნა სოფელში გლეხის ცხოვრება...

ბოქაულმა აახლა კაცი კნეინა ბაბალეს: „მობრძანდით თქვენი მამულის შემოსავალი ინებეთო“...

ამ რიგად ბაბალემ აინაზღაურა ერთი ასათ თავისი დანაკლისი და კვლავ წარჩინებული პირი შეიქმნა სოფელ მაღლობიანში...

მთელმა ამ ორომტრიალმა ისე გადაიარა, რომ მარიკოს მუდმივი ყოფა (ცხოვრება ოდნავადაც არ შეუცვლია. ესმოდა რაც ხდებოდა სოფლად, იცოდა თავის კნეინის მამულის აკლების ისტორია, მაგრამ იმდენად დარწმუნებული იყო კნეინის ძლევამოსილობაში, რომ ერთ წუთსაც ეჭვი არ შეჰპარვია, მათი საერთო ცხოვრებაში რაიმე ცვლილების მოხდენისა და ბოლოს როდესაც გაიგო თუ რა დღე დააყენეს სოფელს კნეინის გულისათვის მაშინ ხომ საბოლოოდ გადასწყვიტა, რომ კნეინა მისი ამ ქვეყნად ყოვლის შემძლეაო...

არც კნეინას ასწავლა ჭკუა ამ ამბებმა, უკვე გასათხოვარი ქალი იყო მარიკო, მაგრამ კნეინა მაინც არ აკლებდა მას უშვერი პირით გინებას, ხშირად მუჯლუგუნებს და ზოგჯერ პირდაპირ ცემას..

რეაქცია მძვინვარებდა. გააფთრებული გამარჯვებით დამთვრალი შავი ძალები ვაქხანალიას მიეცნენ... დაბნეულობა და დაქსაქსულობა რევოლუციის ძალებმა, პირველხნობით, თითქოს საბოლოოდ გასრესილთ, იწყეს ნელ ნელა გამოცოცხლება, დაშლილი ორგანიზაციები იკრებდნენ ძალებს. საშინელმა რეპრესიებმა ხალხი თითქმის სასოწარკვეთილამდე მიიყვანა, მაგრამ იმედი საბოლოოდ მაინც არ ჰქონდა დაკარგული. ხალხი გრძნობდა რომ რაც გინდ სუსხიანი ზამთარი იყოს, მას მაინც ადრე თუ გვიან აუცილებლად გაზაფხული უნდა მოჰყვეს. ცხრაას ხუთი წელი იყო სტიქიურად წარმოშობილი და მისგან ამოძრავებული ძალები სტიქიურად მოქმედებდნენ. ეხლა კი საჭირო იყო თანდათანობითი, სისტემატიური და ორგანიზაციული მუშაობა, მტრის ძალა და უნარი გამოაშკარავდა, ცხადი გახდა აგრეთვე ხალხის შეცდომები და სუსტი მხარენი; ისტორიული გაკვეთილი იყო და ბევრს ბევრი რამ ასწავლა... დაიწყო მზადება, ფარული, ჯურღმულებში, საშინელ პირობებში, ახალი გადატრიალებისთვის.

განვლო რამდენიმე წელიწადმა. კნეინა ბაბალე ჩვეულებრივ ფუფუნებაში და გართობაში ატარებდა დროს... მარიკოც ჩვეულებრივ აუტანელ მუშაობაში და ტანჯვა ვაებაში ზიდავდა თავის მძიმე ტვირთს. სავსებით გაიფურჩქნა და გაიშალა მარიკო. მიუხვდავად იმისა, რომ მოახლე იყო, ყველამ კარგად იცოდა რომ არა აბადიარა და დარწმუნებულნი იყვნენ მზითვად კნეინა არას მისცემსო, მაინც კნეინა ბაბალეს უკანასკნელ დროს არა ერთხელ ესტუმრნენ სოფლის „მაჭანკლები“, არა ერთი ახალგაზრდამ მოისურვა მარიკოს ცოლობა, მაგრამ კნეინა ჯერ ნაადრევად სთვლიდა ამას, თან მთხოვნელებიც არ მოსწონდა და არც რამე სახეიროს ხედავდა თავისთვის... მარიკომ იცოდა მაჭანკლების მოსვლა, იცოდა მთხოვნელთა ვინაობა, მაგრამ არც ერთ გაგონებაზე მას გული არ ასტოკებია, პირიქით მარიკოს ეშინოდა კიდეც, ვაი თუ კნეინა დათანხმდესო...

ი. გედევანიშვილი.

(შემდეგი იქნება).

რო ამწვანებულ ადგილებში. თანდათან ვცილდებით მცხეთას. პატარავდება ჯვარის ეკლესიაც. შორს გვრჩება მტკვარი. მხოლოდ ის აუწყებს ტფილისის მიდამოებს ჩვენს შესვლას არაგვის ხეობაში. მხოლოდ მტკვრის ტალღები გადასცემს საქართველოს დედა ქალაქის ნაპირებს ჩვენს ალტაცებას, ჩვენს აღფრთოვანებას. მტკვარს კი ჩვენი მოგზაურობის შესახებ არაგვის ხეობით მთელ მთიულეთით თვით გუდაურის ულელტეხილამდე ამცნობს გადასაცემად არაგვის მჩქეფარე ტალღები. და ასე გადაეცემა დედა ქალაქით მთელს საქართველოს მის შვილთა მიზანი, მის შვილთა დიადი ზრახვანი.

მივიწევთ ზაკის ჭალათი, სადაც არის ოსეთიდან გადმოსავლელი გზა. აღნიშნული მიდამოები თავშესაფარია ყაჩაღებისა.

არაგვის გაღმა-გამოღმა ჩვენ ვხედავთ სოფლებს. აქეთ ნატახტარი, შემდეგ ყელქცეული. არაგვის გადაღმა მოსჩანს საგურამო, რომელიც ზედაზენის ფერდოს ძირშია დაფენილი. თუ კი ტფილისიდან მცხეთამდის მიმავალნი სამხრეთის მხრივ დაგვსცქეროდა ზედაზენის მთა, მცხეთიდან გასული დუშეთისაკენ ზედაზენი და გვიცქერის ჩრდილოეთისკენ მიმავალთ.

საგურამოს არე მარე მართლაც რომ მშვენიერი შესახედია, კარგი სანახაობაა თქვენს წინაშე. საგურამო ოდესღაც ის ადგილი იყო, სადაც ილიასთან მრავალი ჩვენი საზოგადო მოღვაწენი და მწერალ-პოეტნი დამტკბარან ბუნების სიდიადით, სადაც სდუღდა და სჩქეფდა ცხოვრების, კულტურულ ცხოვრების ძიებანი.

ხოხო ახლანიშვილი.

(დასასრული იქნება)

კორესპონდენცია

ახალციხის ამბები.

მოსავალი. ახალციხის მაზრაში მოსავალი ძალიან კარგია. როგორც გლეხები გადმოგვცემენ ასეთი მოსავალი (უხვი) ხშირად იცის ხოლმე, თუ რაიმე სტიქიურმა უბედურებამ არ შეუშალა ხელი.

აღსანიშნავია აგრეთვე, რომ ამ წელს მთელს ზემოთ აღნიშნულ მაზრაში თითქმის ოთხმოცდაათი პროცენტი პურის მოსავალია, დანარჩენი კი ქერისა და სიმინდის.

ა. წ. აგვისტოს პირველ რიცხვიდან გლეხებმა დაიწყეს ყანების მოჭრა და დააგროვეს ბულულებად. აგვისტოს შუა რიცხვიდან დაიწყო წვიმა და ყოველ დღე წვიმდა, რომელმაც გასტანა ორ კვირაზე მეტი.

ამ შეუწყვეტელმა წვიმებმა გლეხობა დიდს სასოწარკვეთილებაში ჩააგდო, ვინაიდან წვიმები უშლიდნენ ხელს გალეწას. გლეხებს ეშინოდათ წვიმას პური ზვინებშივე არ ჩაელპო და არ გაეფუჭებინა.

ზოგი გლეხი ლოცვა-ვედრებით და ეკლესიაში სანთლების ანთებით ევედრებოდა „ყოვლის შემძლებელ არსებას“ რათა მას მოეღო წყალობა.

ბუნებას მოსწყინდა ასეთი მომაბეზრებელი და საზიანო წვიმები და აი კიდეც გამოიდარა.

ბუნების მეფემ—მზემ, კვლავ გამოანათა, თავისი უხვი სხივები სტყორცნა მთა და ბარს, მინდორ-ველს, სულ რამდენიმე წუთის განმავლობაში ააშრო ტალახ-ბულახი, სიცივე (წვიმების დროს ცოტა აცივდა კიდეც) გაფანტა და დაამყარა კვლავ სითბო.

გლეხის სიხარულს საზღვარი არა აქვს. ის შეუდგა თავის საყვარელ საქმეს—კალოობას.

საბჭოთა თანამშრომლების კრიტიკული ნივთიერი მდგომარეობა. არა მგონია საქართველოს რესპუბლიკაში იყოს სხვა კუთხე, დაბა-ქალაქი, როგორც ჩვენი მხარე მესხეთი (ახალციხის მაზრა) სადაც ზოგიერთი საბჭოთა დაწესებულებების მუშა-მოსამსახურეები ფრიად კრიტიკულ ნივთიერ მდგომარეობაში არიან ჩავარდნილნი თავის დროზე ჯამაგირების მიუღებლობის გამო, უკეთ რომ ვსთქვათ პირდაპირ ფაქტიურ შიმშილს განიცდიან ბევრი მათგანი...

ამ საბრალო თანამშრომლებზე არავინ ფიქრობს...

თანამშრომლებს ოთხი-ხუთი თვეა ჯამაგირები არ მიუღიათ.

ყოველ დღე მოდიან აღმასკომის ფინანსიურ განყოფილებაში თხოულობენ ჯამაგირებს, მაგრამ მათი ხმა რჩება „ხმად მღაღადებლისა უდაბნოსა შინა“. ფინანსიურ განყოფილებაში (სადაც ლაკონიზმი ძალიან განვითარებულია?!) მოკლეთ უპასუხებენ: „ფული არ არის და რა მოგცეთო“...

თუ ფული არ არის მაშ რათ იღებენ დროზე, ყოველთვიურად აღმასკომის საფინანსო განყოფილების და სხვა განყოფილების თანამშრომლები?!..

თანამშრომლები, რომლებიც სამ-ოთხ თვეში ერთხელ იღებენ ჯამაგირს ესენი არიან: მაზრის თემების აღმასკომების თანამშრომლები, მილიციის თანამშრომლები, გამასწორებელ სახლის, მასწავლებლები და სხვა.

ბევრს ჰგონია თემის აღმასკომის თანამშრომლები „მაძღარნი არიან“. ეს სიმართლე არაა. აქ გურია-იმერეთის სოფლები კი არაა სადაც პატივში აჩხობენ ადგილობრივ მოსამსახურეთ. ახალციხის მაზრაში მრავალია სოფელი და ამ სოფლის გლეხობა მრავალ საგანს ნაღდს ფულზედაც არ მოგყიდის.

მაისის თუ ივნისის ჯამაგირი, რომ სექტემბერში მიიღო ამ ჯამაგირით რა უნდა იყიდოს საბრალო მოსამსახურემ.

საფინანსო განყოფილების და სხვა აღმასკომის განყოფილების თანამშრომლებმა აგვისტოს თვის განსხვავებაც კი აიღეს.

ჩვენ ძალიან გვიკვირს რატომ არავითარ ყურადღებას არ აქცევს ახალციხის სამაზრო აღმასკომის თავმჯდომარე ლვამიჩავა, (რომელიც ყოველ კვირას ტფილისში მიემგზავრება) ამ ფრიად რთულ და საჭირბოროტო საკითხს—ჯამაგირებით ყველა აღმასკომის განყოფილებების, თემის აღმასკომების და სხ. დროზე დაკმაყოფილების შესახებ.

დღეს მთელს ახალციხეში იგავ-არაკათაა გადაქცეული ცნობა, რომ: „ახალციხის აღმასკომის საფინანსო განყოფილების სალარო ამხ. ლვამიჩავას ჯამაგირში და დღიურებში არ ეყოფაო, ვინაიდან იგი ნახევარ მილიარდებით იღებს ჯამაგირს—დღიურებსო და სალაროც ცალიერდებაო“.

მართლა და რა საჭიროა, რომ ყოველ კვირას ტფილისში მიდის ამხ. ლვამიჩავა. რაც ის დღიურებს აიღებს ამ თანხებით 15—ან 20 თანამშრომლის ჯამაგირს გაისტუმრებთ.

თუ ადგილობრივი საშუალებით ყველა უწყებების დაკმაყოფილება შეუძლებელია — საჭიროა აღიძრას შუამდგომლობა ცენტრში დამატებითი დახმარების შესახებ, რითაც საშუალება მიეცემა აღმასკომს დროზე, ყოველ თვეს დააკმაყოფილოს ჯამაგირებით ყველა თანამშრომლები.

ჩვენ დიდი იმედი გვაქვს, რომ ამხ. ლვამიჩავა გამოასწორებს ამ საქმეს.

ტანჯული მესხი.

სოფელი ამაღლება.

ს. ამაღლება გურიის აღმოსავლეთ ნაწილში მდებარეობს; როგორც გურიის სხვა სოფლებს, ისე ამაღლებასაც ემჩნევა კულტურული ჩამორჩენა. მკითხველს შეუძლია წარმოიდგინოს თუ რა სულიერი მდგომარეობა იქნება გამეფებული, როცა მთელი ზაფხული გავიდა და ამ სოფელში ერთი წარმოდგენაც კი არ გამართულა. ხოლო ამ უკანასკნელ ხანებში ჩოხატაურის დრამატიული დასის მიერ გამართულ იქნა ერთი წარმოდგენა „არშინ-მალ-ალან“. ხალხი ბლომათ დაესწრო. მიუხედავათ მრავალ დაბრკოლებათა მოთამაშენი კარგათ ასრულებდნენ თავიანთ როლებს, ხოლო ზედმეტია სიტყვების გადამეტება, რაც პიესას უკარგავს თავის სახეს.

მთელ ზაფხულში ეს ერთი წარმოდგენა საკმარისი არ არის. არის ახალგაზრდები, რომლებსაც შეუძლიანთ წარმოდგენების გამართვა შეძლებისდაგვარად, მაგრამ არ არის ხალისი. ვინ არის დამნაშავე ჩვენ არ ვიცით; ხოლო ვიცით, რომ ასეთი დუმილი ყოვლად შეუძლებელია.

მეტი ყურადღება! მეტი გამოფხიზლება! მეტი მუშაობა სოფლის კულტურულ ფრონტზე. აღმასკომის შემადგენლობა მოვალეა დახარჯოს მეტი ენერგია სოფლის კულტურულ აღორძინებისათვის.

დ. ი—ი.

ტფილისიდან მოსკოვამდე.

სტუდენტის დღიურიდან.

აგვისტოს 24.

დღეს მივდივართ მოსკოვში.

მოსკოვი.... აქ იჭედებოდა ტრადიცია ქართველი სტუდენტის, აქ ჩამოიქნა სახე ჩვენი წინაპრის.

სად. 3 საათი. რკინის გზის სადგური. 40 სტუდენტი. ბარგი. ფუსფუსი.

მატარებელი პირდაპირი—ტფილისი მოსკოვი. დავბარგდით.

ზარი მეორე.

ნერვიულობა... აბა ჩქარა... არ დარჩე... ხმაური: „გზა“ „ფრთხილად“.

ორთქმავალი ხვნეშის. გამოთხოვება: მშვიდობით... ბაგე, თრთის... მშვიდობით... ნახვამდის...

აბა შენ იცი... წერილი. მესამე ზარი. კონდუქტორის ნიშანი:

განკარგულებანი: კიბეები დასცალეთ! ვაგონში. ფანჯრებში ფერად სოკოებად ამოფინა კაცის თავებმა.

ბაქანზე ფრიალი ქუდების-.-ხელსახოცების. ორიოდე დედა აცილებდა შვილებს.

ობოლი ცრემლი ლაწვზე.

დავსტოვეთ ტფილისი.

მატარებელი აჩქარდა.

გავსცილდით ქალაქს...

კრწანისი... 1795 წელი. ერეკლე მე-II-ე „დღეს გამოჩნდება ვის უფრო უყვარს ძმანო მამული“....

ნიკო ბარათაშვილი... ანჩისხატი. ერთი მოგონება სცვლის მეორეს... ცნობიერების ველი ყველას ვერ იტევს...

მშვიდობით ტფილისო!..

აბა სიმღერა ბიჭებო...

ფოილოს ხიდი...

ყარაიაზი...

გავსცდით საქართველოს. მრავალი მოგონება რჩება. მაგრამ ჩვენ ხომ უნივერსიტეტებში მივდივართ.

იწყება აზერბეიჯანი. გადამწვარი მინდვრებით.

განჯა...: ყურძენი....

აჯი-კაბული... შემწვარი თევზი... რა ღირს ყარდაშ!?

მხედველობა ჩერდება. სურათი არ ახლდება. სილამაზე დაიკარგა. ერთფეროვანი პეიზაჟები.

მოულოდნელმა სიახლემ უცბათ მოგვწყვიტა თვალები.

მშვენიერი სანახაობა...

ზღვა გურგანისა. კასპიის ანუ თეთრი. ლივლივი. მზის სხივთა ბანაობა..

ყველა სადგურზე „ბუფეტჩიკი“ იმერელია ან რაჭველი. ბაქო. ტრამვაი ცხენით.

მატარებელი გაუდგა კასპიის ნაპირებს დაიმალა გადამწვარი მინდვრები.

დარუბანდამდე იცვლება ყოველივე. მთის რესპუბლიკა...

აქა იქ პატარა კუნძულები.

კვლავ ჩნდება ტყე. ბუჩქი ეკალის, ფოთოლი ტირიფის.

დარუბანდი... შამილი—არწივი,..

მოგზაურობის მესამე დღე იწყება. მოგვენატრა ქალაქი.

ახალი გათენება. ზღვა ვაგონს წარღვნით ემუქრება.

მატარებელი კივის. ჩერდება „პეტროვსკ—პორტ“.

აურებელი გემები მოდგმია ნაპირებს. იცლება. იტვირთება.

მატარებელი გაუდგა ჩრდილო კავკასს. კვლავ ველები. მოსაწყენია სწორედ. კავკასიონზე მოსჩანან თოვლიანი ქედები.

პუშკინი... „კავკაზ პოდ-ო-მნოიუ“. ლერმონტოვ.... „პლენნიკ“...

ქართველს, ვის არ უწერია მასზე.? რომელი ერთი უნდა მოვიგონო?

მატარებელი გადადის მდ. სულაკზე.

თერგი გვენატრება.

მივედით თერგთან... თერგი, ჩვენი პოეტების მეორე თემა.

„თერგი რბის“

ჩვენც ხომ „თერგდალეულები“ ვართ.

თერგდალეულები, რა ბედნიერებაა.!! „გაყრა“ „რუსეთუმე“.

მრავალი სადგური სწყდები ალაგიდან. იხლართება გზები.

ყუბანი—ეკატერინოდარი...

იწყება ხილის უკანასკნელი შემოტევა, საზამთრო შვიდი მილიონია. ნესვიც ასევე. იაფობაა ჯერ. სადგური „პროხლადნაია“ ერთი პური, ფორმით ტფილისის „ეროპის“ პურის მსგავსი, სამოცდახუთმეტი მილიონია. ქათამი ასი.

„გეორგიევსკ“—„სერნიეო ვოდი“ აგარაკები.

სად არის წალვერი, ბახმარო.

ბაზალეთი. ანტოშა—მიშა.

საღამოზე არმავირში ვართ. აქედან გზები სხვა დასხვა მიმართულებით იმართება. გვწყენს, რომ ჩვენ მხოლოდ ერთი მიმართულებით მივდივართ.

არმავირი, უკანასკნელი მიჯნა წინა კავკასიის.—არმავირი... დახვრეტა ოცდათვრამეტის, 1917 წელი... „ბუფეტი“ ქართველისაა.

მეოთხე დღე.

ჩვენთვის ღამეები არ იყო სასურველი. ნახევარი მანძილი შეუმჩნევლად გაგვატარებინა.

ღამე იყო—რა უნდა გვექნა. გათავდა ყუბანი—უბანი ყაზახების.

გათენება მშვენიერი.

მზე უჩვეულო სიხარულით აციალებს სხივებს. როსტოვს ველით.

დონი. წყნარი მდინარე. საკვირველი სიჩუმით, მიდის თუ სდგას.

დონი... პუშკინი...

„ოტ სინოვ ტვოიხ დალიოკიხ ია პრივეზ ტებე პაკლონ“.

კარგია მდინარე, მაგრამ სადაა თერგის ღრიალი.?.. სიცოცხლე...

დონზე მშვენიერი ხიდია, რომელიც იხსნება გემების მიმოსვლის დროს, ხოლოს სწორდება მატარებლის გასავლელად.

ხიდმა შეჰკრა პირი და მატარებელი როსტოვში შეუშვა.

როსტოვი... ქუთაისი. ანალოგია სწორი. ქალაქი ლამაზი.

მოვასწარით სადგურის მახლობელი ალაგების დათვალიერება. ჩთაბეჭდილება კარგია.

მატარებელმა შუაგულ რუსეთისაკენ იბრუნა პირი. დონი ჩვენი თანამგზავრია ჯერ კიდევ.

ორი სადგური და კვლავ მწვანე მდელმარე მინდორი. მინდორი ზღვა. აზოვის ნიშნით დანათლული. მოსჩანან გემები.

გემით—შავი ზღვა—ოდესა ფოთი—ფოთი—საყანიგვერდი—ჩვენსა ვარ უკვე.

სახლში წვიმა კიდევ ჩამოდის? რა დროს სახლია—ტაგანროგში მიასო თავი ორთქმავალმა.

დიახ მიასო. გამოსვლა შეუძლებელი იქნებოდა, რომ უკანა ორთქმავალი არა.

მოსკოვის გაზეთებით ჯიბეები ჩვეულებრივად ივსება.

დონის აუზები იშლება ჩვენს წინ.

„დონბასი“

ქვანახშირის ზვინები—გორების მწვერვალებს გვაგონებენ. მუშაობა ყველგან გაჩაღებულია.

საღამოზე ხარკოვში ვართ. გავიშალეთ ქალაქში. მატარებელი მხოლოდ 20 წუთით გაჩერდება... ის ხომ ჩქარაა...

მაინც მივიარ-მოვიარეთ. ერთი ვაჭარი გვეკითხება:

—სადაურები ხართ?

—ქართველები-ტფილისიდან.

—მეც იქაური ვარ რა ამბავია ტფილი[illegible]

გვეკითხება ქართულად, [illegible]

მუშტარი გავხდით.

—ქართველ[illegible] მაგრამ [illegible]

ბლომად გამოგვართვა—ამბობს ერთი სტუდენტ[illegible]

მეორე ზარის ხმა შემოგვესმა. მოვრბივ[illegible] სადგურისკენ. უკანა ვაგონს მოვახტით. სამ—[illegible] მანეთი ოქროთი გადაგვახდევინეს. წესრიგი [illegible] დაარღვიეთ და წასულ მატარებელს რათ შემ[illegible]ჯექითო.

მეხუთე დღეს დილით ტულაში გავჩერდ[illegible] 15 წუთი.

სად. 6 საათზე მატარებელმა მოსკოვს მია[illegible]ლა. ყველანი მზათა ვართ კარგი ხანია.

მოსკოვი... დავცალეთ ვაგონი. გაგვაცი[illegible] სადგურს.

ტფილისი.... მოსკოვი...

გ. თავრაზაშვილი.

მოსკოვი.

აგვისტოს 30.

კავკასიის ისტორიისათვის

საქართველოს ისტორია რამოდენიმეთ შე[illegible]ცავს ამიერ-კავკასიის ისტორიას.

საქართველოს სახელმწიფო ძველად მუდამ [illegible]გემონი სახელმწიფო იყო ამიერ-კავკასიაში!

კავკასიის ხალხს შორის კულტურული და [illegible]ლიტიკური პირველობა ყოველთვის ქართველე[illegible] ხელში იყო.

„ამიერ-კავკასია ეს ქართველების სამშობლ[illegible] სადაც მათი კულტურა და პოლიტიკაა გაბატო[illegible]ბულიო“ შეჰნიშნავს ე. რექლიუ.

მე-19 საუკუნიდან ამიერ-კავკასია საქართ[illegible]ლოითურთ რუსის იმპერატორებს ჩაუვარდათ ხელ[illegible]

ამ დროდან იწყება კავკასიის ერების ერ[illegible]ნული დაბორკვა და დამონება.

ადმინისტრატიულად გაერთიანებულ კავკას[illegible] განაგებენ ხან მთავარ მართებლები და ხან მე[illegible]ნაცვლები.

კავკასიის მართველობის ცენტრი თვითმპყ[illegible]ბელ რუსეთის ბატონობის დროსაც ტფილისში იყ[illegible]

საუკუნე მეტ მონობის ჟამს კავკასიის ერ[illegible] ბევრი რამ ტრაგიული განუცდიათ ერთად.

კავკასიის ყოფილ სამეფოს ნაცვლის არქივ[illegible]ში ალბად დიდძალი ძვირფასი მასალა იქმნება და[illegible]როვილი, რომლებიც გადაგვიშლიან სურათს კავ[illegible]სიის ერთა გუშინდელ რაობისას.

ჩვენ სასურველად მიგვაჩნია კავკასიის ერ[illegible] საერთო ისტორიის დაწერა, მაგრამ ვიდრე ეს მო[illegible]დებოდეს ჩვენ გვმართებს შემდეგი:

გაზეთის ფურცლებზე გავიხსენოთ კავკას[illegible] სხვა და სხვა მართველნი,—დამახასიათებელი მ[illegible]მენტები მათი ბატონობისა და კავკასიის ხალხ[illegible]ვითარება.

საგაზეთო წერილ-მოგონებანი აღძრავენ ას[illegible] ისტორიის ინტერესს.

კავკასიის ხალხთა ძმობა ერთობისათვის ას[illegible]თი ისტორიის კვლევა-ძიება დიდი სიკეთე იქმნ[illegible]ბოდა.

ყველა ჩვენ მცხოვან მოღვაწეთ, რომელთა[illegible] ახსოვთ გუშინდელი ამბები ან თვით შემთხვევი[illegible] ისტორიულ ღირს აღსანიშნავობის რამ—ძველ მა[illegible]თველობის ხელში ან და მოეპოებათ ისტორიულ[illegible] რამ საბუთი, ძვირფასი იქმნება გაზ. „ტრიბუნა“ ფურცლებზე გაუზიარონ მკითხველებს.

პირადათ ჩვენ ვეცდებით ამ ახლო მომავალში გამოუგზავნოთ რედაქციას „ზოგადი ცნობები და გაგონილი ამბები კავკასიის სამეფისნაცვლოს ცხოვრებიდან“.

ევროპიელი.

წერილი რედაქციის მიმართ

გაზეთ „ტრიბუნაში“ მოთავსებულია წერილ[illegible] მე-3-ე ვაჟთა ტეხნიკუმის მოწაფეების და მშობე[illegible]ლის“ ხსენებულ ტეხნიკუმის დახურვის შესახებ. გაცნობებთ, რომ სახალხო განათლების კომისარიატს მიღებული აქვს ყოველივე ზომა მე-3-ე ვაჟთა ტეხნიკუმის ხელ-ახლად გახსნის შესახებ.

მე-3-ე ვაჟთა ტეხ. გამგის მოადგილე პ[illegible] კვირკელია.

საზოგადოების საყურადღებოდ.

სისხლის სამართლის ხასიათის ძიება გაზ. „კომუნისტის“ კორესპონდენტ „კასიოზე“ გაზ. „მწვერვალის“ რედაქციის და გამომცემლობის შეურაცყოფისათვის და ცილისწამებისათვის უკვე აღძრულია სახალხო სასამართლოში ჯერ კიდევ 2[illegible] სექტემბრიდან 23 წლ. № 984 და გაზ. „კომუნისტში“ № 213 კასიოს განცხადება, რომ ჩვენ „დუმილი ვარჩიეთ“ მტკნარი სიცრუეა და სიყალბე ბ[illegible] „კასიოს“ მხრით.

დეე, ესეც იცოდეს საზოგადოებამ.

პატივისცემით: **თ. ჩ—ნაია.**

1923 წ. 17 სექტემბერი.

P. S. ვსთხოვთ გაზ. „კომუნისტს“ ეს გადაბეჭდოს.

თ. ჩ.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია.
გამომცემელი—მთავარი კომიტეტი.

ტირაჟი 1900 ნება დართულია ლიტერატურისა და გამომცემლობის მთავარ მართველობის მიერ № 648 სტამბა გაზეთ „ზარია ვოსტოკა“-სი, კრუზენშტერნის ქ. № 4.